

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Педагогічний Університет ім. Комісії Національної Освіти в Кракові
Інституту нейропсихотерапії (Відень, Австрія)
Трансільванський університет Брашова (Румунія)
Центр системно-орієнтованого консультування, лікування та психотерапії ZSB (Австрія)
Центр психічного здоров'я Тоом Паргі (Таллін, Естонія)
Коледж Санта-Фе (США)
Вільний університет Брюсселю (Бельгія)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
Криворізький державний педагогічний університет
Регіональне представництво Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
в Полтавській області
Головне управління Національної поліції в Полтавській області
ГУ ДСНС України у Полтавській області
Управління патрульної поліції в Полтавській області
Центр психічного здоров'я КП «Обласний заклад з надання психіатричної допомоги
Полтавської обласної ради»
Благодійна організація «Світло надії»
Гендерний центр Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ПРОЯВИ РЕЗИЛІЄНТНОСТІ НА РІЗНИХ РІВНЯХ СИСТЕМИ: СІМ'Я, ОСВІТА, СУСПІЛЬСТВО ПІД ЧАС ВІЙНИ

**Збірник наукових матеріалів
II Міжнародної науково-практичної конференції**

23-24 травня 2024 року

Полтава – 2024

труднощів, пов'язаних з навчальними викликами та не демонструють значної тривоги чи напруженості у шкільному середовищі.

Хоча мистецтво може спричиняти збільшення рівня тривожності у підлітків, воно також сприяє розвитку творчого потенціалу та самовираження. Тому, важливо забезпечити підтримку для подолання тривоги та одночасно стимулювати творчість серед підлітків через мистецтво.

Список використаних джерел:

1. Психологу для роботи. Діагностичні методики : збірник / уклад.: Лемак М. В., Петрище В. Ю. ; вид. 2-ге, випр. Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2012. 615 с.
2. Томчук С. М., Томчук М. І. Психологія тривоги, страху та агресії особистості в освітньому процесі : монографія. Вінниця : КВНЗ «ВАНО», 2018. 200 с.
3. Черненко К. Р. Використання засобів образотворчого мистецтва в соціальному вихованні підлітків у закладах загальної середньої освіти. *Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (21 жовт. 2022 р.) ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди [та ін.]; [редкол.: М. П. Васильєва та ін.]. Харків : [б. в.], 2022. С. 197–198.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИЯВЛЕННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ТРИВОЖНОСТІ У ПІДЛІТКІВ

Замахіна Світлана

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Формування та розвиток гармонійної, соціально активної особистості є важливим напрямом освітньої політики України в умовах воєнного стану. Підвищена увага вчених до психологічних механізмів та закономірностей становлення особистості не є випадковою, більш за те, вона знаходиться у безпосередньому зв'язку із тією специфічною для сучасного українського суспільства ситуацією, яка й формує наукове замовлення та спрямовує дослідницький інтерес.

Нині проблема тривожності особистості посідає особливо важливе місце у педагогічній та віковій психології й на сьогодні є не достатньо розробленою. Разом із тим, багатоаспектність тривожності, як системного явища та властивості особистості, досліджували: Ю. Антонян, В. Астапов, Л. Божович, Г. Габдрєєва, Ж. Глозман, М. Корольчук, Б. Кочубей, М. Левітов, Л. Марищук, Н. Наєнко, Г. Прихожан, Ч. Спілбергер, Т. Титаренко. Проте наукові дослідження не охоплюють всього спектру пов'язаних із зазначеним феноменом проблемних питань. Саме тому, особливої уваги потребують методики виявлення особистісної тривожності у підлітків.

Мета дослідження полягає у розкритті сутності та змісту методики виявлення особистісної тривожності у підлітків.

Для виявлення рівня тривожності у підлітків використовують методику – «Шкала особистісної тривожності» за принципом «Шкали соціально-ситуативної тривоги» [2, с. 8]. Особливість цих шкал полягає в тому, що людина оцінює не наявність чи відсутність у себе якихось переживань, симптомів тривожності, а ситуацію з точки зору того, наскільки вона може викликати тривогу. Дані шкали дозволяють виявити області дійсності, об'єкти, що є для школяра основним джерелом тривожності [4, с. 42].

Метою дослідження є визначення рівня тривожності у підлітків. Бланк методики містить інструкцію і завдання, що дозволяє при необхідності проводити її в групі. На першій сторінці бланка вказується прізвище, ім'я школяра, клас, вік і дата проведення дослідження.

Методика включає ситуації трьох типів [1, с. 80-81]:

- ситуації, пов'язані зі школою, спілкуванням з учителями;
- ситуації, що актуалізують уявлення про себе;
- ситуації спілкування.

Відповідно види тривожності, що виявляються за допомогою даної шкали, позначені: шкільна, самооціночна, міжособистісна.

Далі досліджуваним подається інструкція: «На сторінках перераховані ситуації, з якими ви часто зустрічаєтесь у житті. Деякі з них можуть бути для вас неприємними, викликати хвилювання, тривожність, страх. Уважно прочитайте кожне речення і обведіть кружечком одну з цифр, що знаходяться справа: 0, 1, 2, 3, 4. Якщо ситуація зовсім не здається вам неприємною, обведіть цифру 0. Якщо вона трішки хвилює вас, обведіть цифру 1. Якщо ситуація достатньо неприємна і викликає таке хвилювання, що ви б хотіли уникнути її, обведіть цифру 2. Якщо вона для вас дуже неприємна і викликає сильне хвилювання, тривогу, страх, обведіть цифру 3. Якщо ситуація для вас вкрай неприємна і викликає сильне хвилювання та дуже сильний страх, обведіть цифру 4» [3, с. 41].

Ваша задача – уявіть собі якомога ясніше кожну ситуацію і обвести кружком ту цифру, в якій мірі ця ситуація може викликати у вас пересторогу, тривожність, страх.

Потім проводиться обробка даних, підраховується загальна сума балів по кожному розділу шкали і по шкалі в цілому. Отримані дані інтерпретуються в якості показників рівнів відповідних видів тривожності, показники по всій шкалі – як загальний рівень тривожності.

Досліджено, що методика виявлення особистісної тривожності у підлітків діагностує такі рівні тривожності, як: дуже високий рівень тривожності, високий рівень тривожності, середній рівень з тенденцією до високої тривожності, середній рівень з тенденцією до низької тривожності та низький рівень тривожності. Для визначення рівня шкільної, самооціночної, міжособистісної тривожності застосовується шкала особистісної тривожності. За допомогою даного методичного інструментарію можна визначити особливості тривожності у підлітків як у групі, так і індивідуально.

Список використаних джерел:

1. Бугайова Н. М. Особливості виховання та соціалізації в неповних сім'ях. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2013. № 2. С. 76–83.
2. Васьківська С. В. Про дитячу тривожність. *Початкова школа*. 2013. № 9. С. 8–11.
3. Вереніч Н. Особливості тривожності сучасних підлітків. *Психолог*. 2004. № 23-24. С. 40–43.
4. Гурлева Т. Дівчинка-підліток у дорослому світі. *Психолог*. 2004. № 23-24. С. 41–45.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ТЕРАПІЇ ПРИЙНЯТТЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЛЯ БАТЬКІВ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ ІЗ КОМПЛЕКСНИМИ ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ

Шевчук Вікторія

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Народження дитини з вадами розвитку є сильним фактором, який травмує всю сім'ю, що сприяє загалом зміні світосприйняття батьків. Зростає фізичне та психологічне навантаження на родину дитини, змінюючи тим самим взаємини у ній. Фактори, пов'язані із здоров'ям дитини не лише провокують емоційні переживання, але й впливають на особистісні особливості батьків. Ступінь важкості комплексного порушення розвитку дитини має суттєвий вплив на інтенсивність переживань батьків, рівень їх емоційної напруги та в цілому на їх суб'єктивне благополуччя. Порушення емоційного стану батьків сприяє неадекватному ставленню до вади дитини, що в майбутньому може призвести до її неправильного виховання та педагогічної занедбаності. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Починаючи із 60-х років минулого століття, з'являються дослідження особливостей емоційних переживань батьками народження своєї дитини з порушеннями розвитку: Е. Kubler-Ross, J. Blasher, M. Irvin, M. Klaus, L. Kennell, М. Семаго, Р. Майромян тощо. Простежуючи переживання батьками події, різні дослідники (Е. Kubler-Ross, J. Blasher, M. Irvin, M. Klaus, L. Kennell) дійшли висновку про закономірну зміну їхніх емоційних станів на шляху до адаптації: шок, заперечення, гнів, депресія [1, с. 157]. J. Blasher подає власну, дещо адаптовану щодо стадій Е. Kubler-Ross, модель, яка перегукується з ідеями М. Irvin, М. Klaus і L. Kennell: шок, заперечення захворювання; усвідомлення реальності, яке супроводжується почуттями провини, смутку, відчаю, злості тощо; поступове примирення та прийняття реальності, реорганізація життя та реалістична адаптація до неповносправності [4, с. 55-68].

О. Власова, В. Шевчук виділяють чотири фази реакцій батьків на народження дитини з вадами розвитку: стресовий стан; негативізм, заперечення діагнозу; депресивний стан; стадія адекватних емоційних контактів, що означає початок соціально-психологічної адаптації членів сім'ї [3, с. 103]. Сім'ї, які виховують дитину з комплексними порушеннями розвитку, стають безпорадними, їх становище характеризується як «внутрішній» (психологічний) і «зовнішній» (соціальний) глухий кут. Батьки перебувають у стресовій